

ग्राहक शिक्षण साहित्य

भारतीय रिझर्व्ह बँकेच्या दिनांक १२ नोव्हेंबर २०२१ रोजीच्या परिपत्रक क्रमांक RBI/2021-2022/125 DOR.STR.REC.68/21.04.048/2021-22, ज्यामध्ये उत्पन्न ओळख, मालमत्ता वर्गीकरण आणि तरतूद (उत्पन्न ओळख, मालमत्ता वर्गीकरण आणि तरतूद यांसंबंधी विवेकपूर्ण मार्गदर्शक तत्त्वे) यासंबंधी मार्गदर्शक तत्त्वे दिली आहेत, त्याच्या संदर्भात आणि ग्राहकांना परतफेडीची देय तारीख तसेच थकीत रकमेच्या न भरपाईच्या परिस्थितीत त्यांच्या कर्ज खात्याचे वर्गीकरण कसे केले जाईल याची जाणीव करून देण्यासाठी, संबंधित काही महत्त्वाच्या अटी व शर्ती खालीलप्रमाणे स्पष्ट करण्यात येत आहेत:

- POS (मूळ थकबाकी रक्कम):** कर्ज/पत सुविधा खात्यातील थकीत मूळ शिल्लक (थकीत मूळ शिल्लक रक्कम) म्हणजे संबंधित कर्जामधील अद्याप न फेडलेली एकूण मूळ रक्कम होय. यामध्ये जमा झालेले व्याज, दंडात्मक व्याज, इतर शुल्क किंवा कोणतेही अतिरिक्त आकार यांचा समावेश होत नाही.
- थकित रक्कम:** कोणत्याही कर्ज सुविधा अंतर्गत कर्जदाराने ठरवलेल्या देय तारखेला दिली न गेलेली रक्कम ही 'थकित रक्कम (Overdue)' मानली जाते. जर एखाद्या खात्यात थकित रक्कम असेल, तर हा चुकलेला / न भरलेला हप्ता क्रेडिट ब्युरो कंपन्यांना जसे की CIBIL इत्यादी, याची माहिती दिली जाते. यामुळे ग्राहकाच्या CIBIL रिपोर्टमध्ये ही डिफॉल्ट नोंदली जाते आणि त्याच्या खात्याचे वर्गीकरण देखील दर्शविले जाते.
- DPD (थकित दिनांकांनंतरचे दिवस):** हे दर्शवते की तुम्ही तुमच्या कर्ज परतफेडीत किती नियमित राहिलात आणि जर काही हप्ते चुकले असतील तर किती हप्ते आणि किती दिवसांसाठी चुकले आहेत. विशिष्ट कर्जाच्या संदर्भात, एखाद्या हप्त्याची मूळ रक्कम, व्याज किंवा EMI (किंवा त्यातील कोणताही हप्ता) देय तारीख उलटून अद्याप न भरल्यास, त्या दिवशी संपलेल्या प्रक्रियेपर्यंत किती दिवस ती थकित आहे, हे DPD दाखवते.
- SMA (विशेष उल्लेख खाते):** जर कर्जदाराने कोणताही EMI ठरवलेल्या देय तारखेनंतर भरला नाही किंवा थकीत रक्कम/इतर कोणतीही रक्कम पूर्ण किंवा अंशतः उशीरा भरली गेली असेल, तर त्या कर्जदाराच्या कर्ज खात्याचे वर्गीकरण SMA (विशेष उल्लेख खाते) मध्ये खालीलप्रमाणे बदलले जाईल.

SMA उप-श्रेणी	वर्गीकरणाचा आधार – मूळ रक्कम, व्याजाचे हप्ता किंवा इतर कोणतीही रक्कम पूर्ण किंवा अंशतः थकित असल्यास
SMA-0	३० दिवसांपर्यंत
SMA-1	३० दिवसांपेक्षा जास्त आणि ६० दिवसांपर्यंत
SMA-2	६० दिवसांपेक्षा जास्त आणि ९० दिवसांपर्यंत

- NPA (निष्पादन न केलेली मालमत्ता):** जर कर्जदाराने कोणताही EMI ९० दिवसांपेक्षा जास्त कालावधीसाठी न भरल्यास, त्याचे कर्ज खाते NPA म्हणून वर्गीकृत केले जाते. एकदा कर्जदाराचे खाते NPA म्हणून वर्गीकृत झाल्यावर, ते खाते संपूर्ण मूळ रक्कम आणि व्याजाची थकित रक्कम पूर्णपणे भरली गेली नाही तोपर्यंत NPA म्हणूनच राहते.

क्रेडिट माहिती कंपन्यांना (Credit Bureaus) आणि नियामक संस्थांना (Regulatory Bodies) अहवाल सादर करणे हे या तत्त्वांनुसार (या नियमांनुसार) केले जाईल.

उदाहरण:

जर कर्ज खात्याची देय तारीख ३१ मार्च २०२१ असेल आणि कंपनीने त्या दिवशी डे-एंड प्रक्रिया (day-end process) चालवण्यापूर्वी पूर्ण थकित रक्कम प्राप्त झाली नसेल, तर थकित रक्कमेची तारीख ३१ मार्च २०२१ म्हणून गणली जाईल. जर खाते थकित राहिले आणि सतत न भरल्यास, ३० एप्रिल २०२१ रोजी चालवलेल्या डे-एंड प्रक्रियेनंतर हे खाते SMA-1 म्हणून चिन्हांकित केले जाईल, म्हणजे सतत थकित राहिल्यानंतर ३० दिवस पूर्ण झाल्यावर. तदनुसार, या खात्याचे SMA-1 वर्गीकरणाची तारीख ३० एप्रिल २०२१ असेल.

तसंच, जर कर्ज खाते सतत थकित राहिले, तर ३० मे २०२१ रोजी चालवलेल्या डे-एंड प्रक्रियेनंतर हे खाते SMA-2 म्हणून चिन्हांकित केले जाईल., आणि जर खाते आणखी थकित राहिले, तर २९ जून २०२१ रोजी चालवलेल्या डे-एंड प्रक्रियेनंतर हे खाते NPA (निष्पादन न केलेली मालमत्ता) म्हणून वर्गीकृत केले जाईल.